

GUBICZA JÓZSEF

AZ INTEGRÁLT KATASZTRÓFAVÉDELMI SZERVEK KÉPZÉSI RENDSZERÉNEK KIALAKÍTÁSA, SZÍNTEREI, MEGVALÓSULÁSA

Bevezetés

Az oktatási szakterület az integrált hivatásos katasztrófavédelmi szervek létrehozásával összhangban a Humán Szolgálat szerves részévé vált és látja el szerteágazó tevékenységét. Az új katasztrófavédelmi törvény hatályba lépésével, az új hatósági és szakmai feladatok megjelenésével párhuzamosan az oktatásra vonatkozó jogszabályi háttér és az oktatási rendszer is teljes körű átalakuláson, megújuláson megy keresztül. A közelmúltban fogadta el az Országgyűlés többek között az új felsőoktatási törvényt, a szakképzési törvényt, illetve a Nemzeti Közsolgálati Egyetem létrehozására és működésére vonatkozó jogszabályokat. Folyamatosan megújul a szakképzésre vonatkozó normarendszer. Ezen jogi normák meghatározzák a katasztrófavédelem képzési rendszerének működtetését.

Az oktatási szakterület feladatai sokrétűek, a katasztrófavédelem teljes személyi állománya felkészítésével, kiképzésével, továbbképzésével, ennek keretében az oktatásszervezéssel, oktatásigazgatással kapcsolatos feladatokat végzi, valamint az oktatási szakterület országos szakirányítását látja el. Az oktatási tevékenység átalakításának, megújításának meghatározó területei a következők szerint összegezhetőek.

Felsőoktatás

A képzési rendszer megújításának fontos lépéseként 2012. január 1-jével létrehozásra került a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézete, mely a Katasztrófavédelmi Műveleti Tanszék, a Tűzvédelmi és Mentésirányítási Tanszék és az Iparbiztonsági Tanszék felállításával kezdte meg a működését. Az Intézet négy telephelyen több mint ezer hallgató felkészítését végzi a rendészet-igazgatási szak katasztrófavédelmi szakirányán, illetve a védelmi igazgatás szak különböző BSc és MSc szakirányain, ezzel biztosítva a katasztrófavédelmi szervek tisztii utánpótlását, illetve a civil szféra ezirányú felkészítését. Az Intézet 2013/2014. tanévtől tervezi indítani a katasztrófavédelmi szakot három szakiránnyal (katasztrófavédelmi műveleti, tűzvédelmi és mentésirányítási, valamint iparbiztonsági). Ezen szakirányok a katasztrófavédelem szakmai munkavégzésére történő felkészítés teljes vertikumát lefedik.

Az Intézet szakmai támogatását és felügyeletét a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF) Oktatásigazgatási és Kiképzési Főosztálya (a továbbiakban: főosztály) látja el. Ezen felül a főosztály végzi a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet hallgatói tanulmányi szerződésének előkészítését, megkötését, nyilvántartását.

Szakképzés

2012-ben módosultak a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések. A változások érintették a katasztrófavédelmi szakképesítéseket, kiemelten a tűzoltó szakképzés eddig fennálló rendszerét is. Az új, egységes rendvédelmi moduláris képzés kialakítása, oktatási feltételeinek megteremtése, valamint szervezett keretek és egységes rend alapján történő lebonyolítása kiemelten fontos feladatot jelent. A katasztrófavédelmi életpálya modell működését biztosító, egymásra épülő, kompetencia alapú, modulrendszerű szakképesítések rendszere épült fel, melyet az előmeneteli rendszert bemutató ábra vázol fel.

A főosztály a katasztrófa- és tűzvédelmi ágazatba tartozó, az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítések tekintetében külön jogszabályok alapján végrehajtja a miniszter hatáskörébe tartozó, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság részére leadott oktatásigazgatási, vizsgaszervezési feladatokat is. Részt vesz a szakképzéssel kapcsolatos jogszabálytervezetek szakmai előkészítésében, továbbá végzi a jogszabályi előírások alapján végrehajtandó ellenőrzési feladatokat és engedélyezési tevékenységet. Feladatai közé tartozik továbbá a szakképzési, központi tanfolyami, továbbképzési, valamint kiképzési feladatokat ellátó szervezet, a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ szakirányítása is.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek és tűzvédelmi ágazat meghatározó képzési intézménye, a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ (KOK). Az intézmény a felnőttképzés keretei között végzi iskolarendszeren kívüli képzési formában, az egymásra épülő katasztrófavédelemhez kapcsolódó szakképzéseket. Meghatározó szerepe van az állomány szaktechnikai eszközök alkalmazására történő felkészítésében és továbbképzésében. A KOK képzési palettájába a szakmai tanfolyamok, továbbképzések szervezésén és lebonyolításán túl, a katasztrófavédelem állományának idegen nyelvi oktatása és informatikai képzése is beletartozik.

Vezetőképzés

Az egységes belügyi képesítési követelményrendszernek megfelelően az érintett tiszti és vezetői állomány speciális rendészeti ismeretekre történő felkészítését szintén az oktatási terület szervezi. Ezen belül a rendészeti alap- és szakvizsga, valamint a rendészeti vezetőképzés különböző formáira – rendészeti vezetővé képző tanfolyam, rendészeti mestervezetővé képző tanfolyam és rendészeti vezetői továbbképzés – az érintett állomány képzési igényének felmérése, ütemezett beiskolázása, továbbképzésének megszervezése szintén feladatként jelent meg.

Tanfolyamszervezés, továbbképzési rendszer működtetése

A rendeltetésében és feladatrendszerében megújult oktatási szakterület a katasztrófavédelem szervezetén belül végrehajtja a jelentkező képzési igények felmérését és végzi a központi tanfolyamok, továbbképzések szervezését, koordinálását, valamint a képzési dokumentumok elkészítését.

A szakterületi igényeknek megfelelően a munkakör betöltéséhez szükséges szaktanfolyamokat (például Katasztrófavédelmi Műveleti Szolgálatvezetői tanfolyam, tűzvizsgálói tanfolyam stb.), továbbá a feladatvégzéshez szükséges céltanfolyamokat

szervezi (Egységes Digitális Rádiórendszer (EDR) kezelői tanfolyam, tűzoltó-technikai kezelői alaptanfolyam, stb.).

A hivatásos tiszti állomány továbbképzési rendszerében a belügyi szervek között elsőként a katasztrófavédelmi szerveknél bevezetésre került a kötelező tanulmányi pontrendszert.

Jelentős előrelépés történt az egységes gépjármű-vezetéstechnikai rendszer országos kiépítésében. Gépjárművezetés-technikai oktatók felkészítését hajtotta végre a szakterület az ORFK RSZKK-val szoros együttműködésben, valamint a legveszélyeztetettebb körben gépjárművezetés-technikai képzéseket végez, ezzel is elősegítve a balesetek megelőzését, illetve a kezelők felkészítését a gépjárművek speciális körülmények között történő használatára.

Sportszervezés

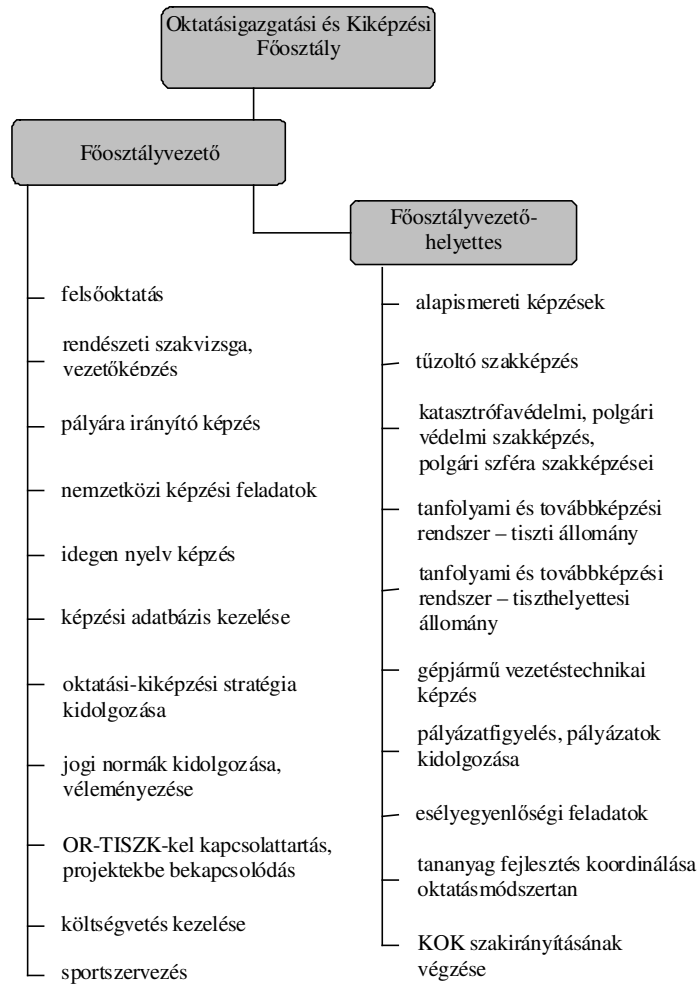
Az integrált katasztrófavédelmi szervezet felállításával összhangban központilag szabályozott keretek közé került a nagy nemzetközi és hazai hagyományokkal rendelkező tűzoltó versenysport lebonyolításának rendszere, továbbá a katasztrófavédelem sportszervezési feladatai.

A főosztály felügyeli a személyi állomány fizikai felkészítését, sport életét. Tervezi és összehangolja – az Országos Katasztrófavédelmi Sport Egyesülettel egyeztetve – a központi és az országos sportrendezvényeket, továbbá a belügyi és más szervezetek rendezvényein a BM OKF versenyzőinek, csapatainak részvételét is koordinálja.

Oktatásigazgatás, oktatásszervezés szervezeti tagozódása

Központi szinten az BM OKF Humán Szolgálat Oktatásigazgatási és Kiképzési Főosztály jött létre, mely ellátja az oktatásszervezési, oktatásigazgatási és felügyeleti feladatokat. A főosztály feladatait összegezve a következő ábra foglalja össze.

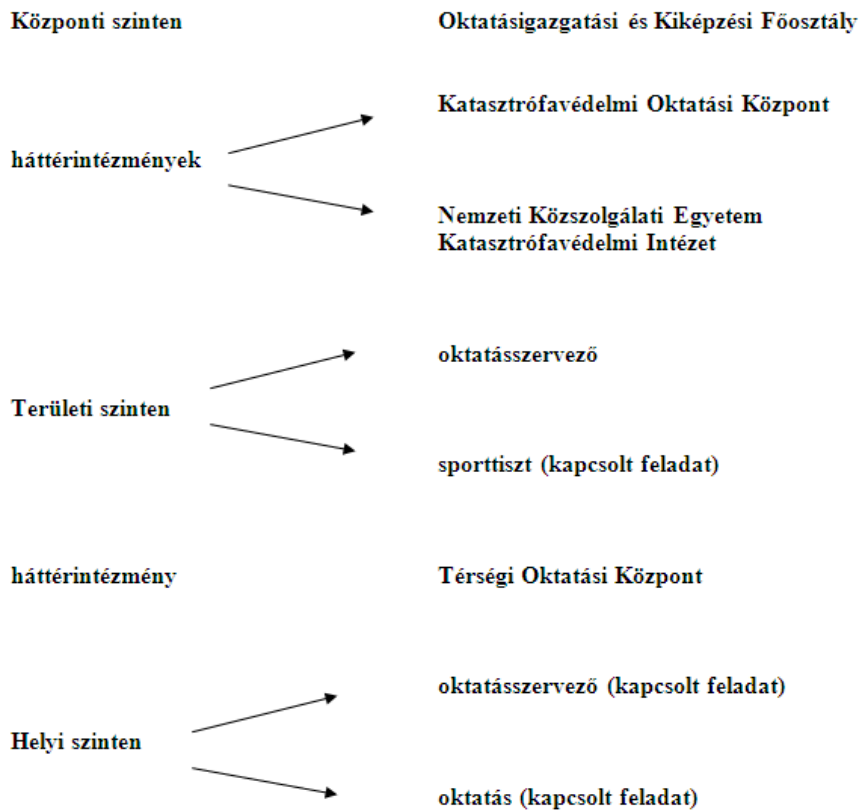
Az oktatási szervezeti struktúrában megjelenő feladatok

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetben az oktatásszervezés rendszerét intézményi és személyi feltételeit az alábbi ábra érzékelteti.

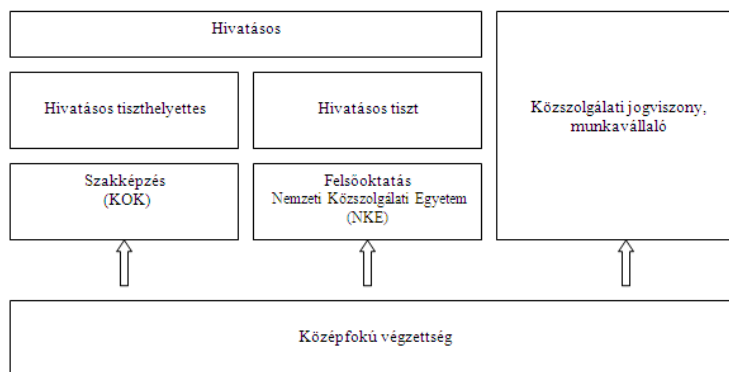
A katasztrófavédelem szervezetébe való bekerülés és előmenetel lehetőségeit az alábbi ábrák mutatják be vázlatosan:

Oktatásszervezés intézményei és személyi feltételei

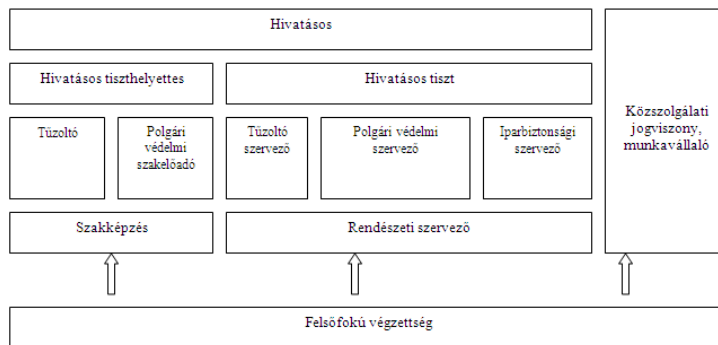

A bekerülés lehetőségei a hivatásos katasztrófavédelmi szervekhez

Középfokú végzettség esetén:

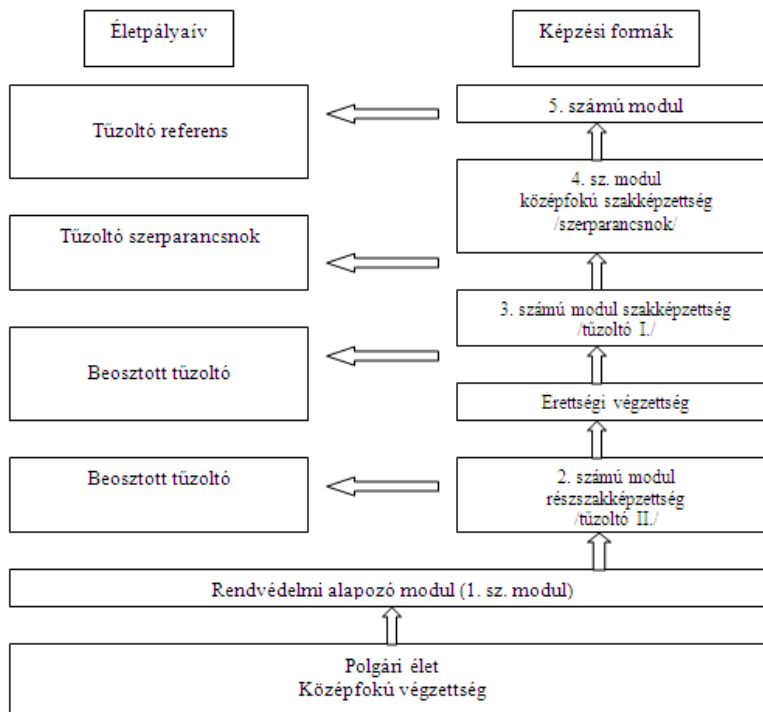

Felsőfokú végzettség esetén:

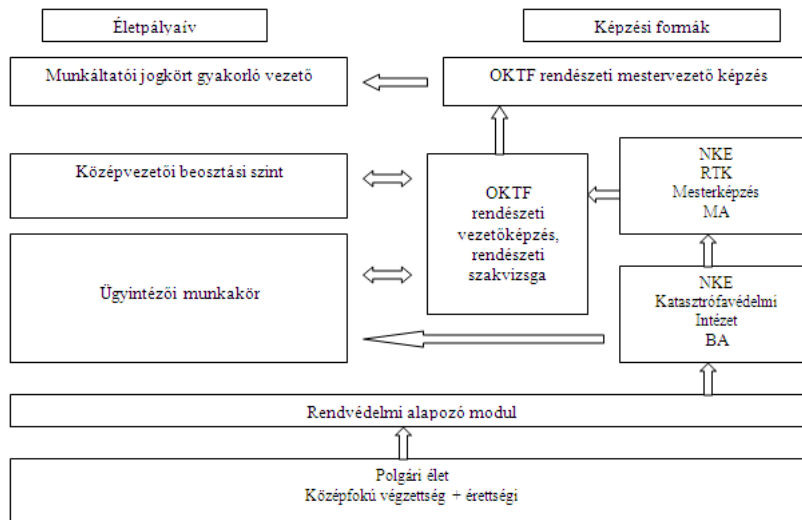

Előmeneteli rendszer a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél²⁹¹

Középfokú végzettség esetén:

²⁹¹ Elvi vázlat, az új szakképzési rendszernek és rendészeti életpálya modellnek megfelelően

Az oktatási szakterület fő feladatainak, szervezeti rendszerének és katasztrófavédelmi szervek képzési rendszerének bemutatása után az elmúlt időszakban végzett tevékenységről néhány gondolat.

A közelmúlt meghatározó oktatási feladatai

Az oktatási rendszer átalakítása leképezi az integrált katasztrófavédelmi szervek létrehozásához, egységes működtetéséhez, az új szakmai és hatósági feladatok megvalósításához kapcsolódó elvárásokat, követelmények teljesítését. Ezek a szervezet működését elősegítő markáns oktatásigazgatási, oktatásszervezési feladatok az alábbiakban foglalhatók össze. Kialakításra került az oktatás, kiképzés és sportszervezés belső norma rendszer, a Humán Szabályzat oktatási részének, a Kiképzési Szabályzat és a Katasztrófavédelmi Versenysport Szabályzat kidolgozásával. Megújult az állomány felkészítésének tervezési rendszere, az adott évre vonatkozó Éves Kiképzési Terv és Éves Sportmunkaterv kidolgozásával és kiadásával. Szélesedett a felkészítést támogató együttműködés rendszere, a HM Vezérkar és BM OKF között, valamint az ORFK RSZKK-val megállapodás előkészítésével és megkötésével.

Meghatározó lépések történtek a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézete felállításában és a katasztrófavédelmi alapszak létesítési és indítási dokumentumai előkészítésében. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemtől átvett védelmi igazgatási szak tartalmában megújult. A szakon tanulmányaikat folytató hallgatók szakmai tapasztalatainak bővítése érdekében, az előírt szakmai gyakorlatuk végrehajtását a rendészeti igazgatási szak, katasztrófavédelmi szakirány hallgatóival együtt, a katasztrófavédelmi szerveknél, központi szervezésben hajtják végre.

A Katasztrófavédelmi Oktatási Központ bevonásával a tűzoltó szakképzés programja és más oktatási dokumentumai kidolgozásra és jóváhagyásra kerültek. Az új rendszerű szakképzés előkészítése során a képzés egységesítése érdekében javaslat készült a

Térségi Oktatási Központok (TOK) létrehozására és működtetésére, továbbá felnőttképzési szerződés kidolgozása is megtörtént.

2011-2012-ben több mint 700 fő tűzoltó szakképzése kezdődött meg és fejeződött be, mely 2013-ban további közel 400 modul rendszerű képzésével folytatódott. A katasztrófavédelmi szervezetnél először, modern oktatási forma alkalmazásával, az állomány az új katasztrófavédelmi törvény elsajátítására történő felkészítése távoktatásos formában, elektronikus tananyag felhasználásával, három szakaszban 2522 fő részére került végrehajtásra.

Befejeződtek az új szakmai feladatok és hatósági jogkörök gyakorlására igazgatósági és kirendeltségi vezetői állomány 2011-ben megkezdett és 2012 évre elhúzódó felkészítései. Az iparbiztonsági szakterület működő képességének biztosítása érdekében több veszélyesáru ügyintézői tanfolyam és ráépülő kiegészítő felkészítése (vasúti, vízi, légi szállítás ellenőrzésével összefüggő) történt meg. Az újonnan felállított Katasztrófavédelmi Műveleti Szolgálatok vezetői, valamint a Katasztrófavédelmi Mobil Laborba beosztott állomány felkészítése a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ bázisán került lebonyolításra. A fenti felkészítéseken több mint 1500 fő vett részt.

Hiánypótló szerepet betöltve, kiépült a gépjármű-vezetéstechnikai képzések rendszere. Az ORFK Rendészeti Szervek Kiképző Központtal megkötött együttműködési megállapodás alapján felgyorsult az oktatók felkészítése. A tanfolyamok szervezésénél a saját hibás balesetet okozók, továbbá személyi sérüléssel vagy jelentős anyagi kárral járó balesetek elszennedői továbbképzése kapott elsőbbséget. A képzések lépcsőzetesen kihelyezésre kerültek a Térségi Oktatási Központokba is. Egységesebb lett a sportszervezés rendszere is, és a hatékonyabb előkészítő munka eredményeként a belügyi és katasztrófavédelmi versenyeken a katasztrófavédelmi szervektől résztvevők száma jelentős mértékben megnövekedett. Az Országos Katasztrófavédelmi Sport Egyesület égisze alatt a BM OKF Gazdasági Ellátó Központ szervezésében megkezdődött 2013 tavaszára befejeződött a Mogyoródi úton elhelyezett állomány sportolási feltételeinek javítása érdekében kondicionáló-fitness terem és kapcsolódó szociális helyiségek kialakítása.

Kiemelt nemzetközi feladatként jelentkeztek a HUNOR hivatásos nehéz kutató-mentő önkéntes mentőszervezet létrehozásához kapcsolódó teendők. A kiválasztás során mintegy 150 fő emeltszintű fizikai felmérésére került sor. Kialakítottuk a felkészítési rendszer elemeit az MH Altiszi Akadémiával együttműködve felkészítettük a vezetői állományt a kutatás-mentési feladatokra és tájékozási ismeretekre. Végrehajtottuk a speciális műszaki berendezések alkalmazására történő felkészítést, melyhez kapcsolódott egy mentális és csapatépítő tréning. Extenzív és intenzív képzési formákban az angol szaknyelvi ismeretei is kibővültek a kapcsolattartásra kijelölt állománynak. Több gyakorlatot is lebonyolítottunk a HUNOR kialakított szervezetének, mely 2012 októberében eredményes INSARAG ENSZ minősítést szerzett.

A katasztrófavédelem humán erőforrás gazdálkodás hatékonyságának segítésére megalakult a Humán Tanácsadói Testület és megkezdte tevékenységét. A Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia alapján végrehajtásra kerültek a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságra háruló feladatok. Kiegészítő pályázati rendszer létrehozására került sor a katasztrófavédelmi felsőoktatásban és szakképzésben tanulmányaikat folytató roma fiatalok számára.

Az oktatási paletta szélesítése érdekében megkezdődött a nemzetközi oktatási kapcsolatrendszer kialakítása, és a katasztrófavédelem állományának különböző képzésekbe

történő bekapcsolódása a Nemzetközi Oktatási Központon és a Nemzetközi Rendészeti Akadémián (ILEA) keresztül.

Befejezés

Vázlatosan a fentiekben összegezhető katasztrófavédelmi oktatási rendszer gyökeres, teljeskörű átalakítása és a közelmúlt fő feladatai. A további teendőinket is meghatározzák a bekövetkezett jogszabályi, szervezeti változások, a szakmai és hatósági jogköreink bővülése az elkövetkezendő időszakra.

Felhasznált irodalom:

1. a Nemzeti Közszerológáti Egyetemról, valamint a közigazgáti, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló 2011. évi CXXXII. törvény,
2. az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 06.) Korm. rendelet,
3. a rendészeti alapvizsgáról és rendészeti szakvizsgáról szóló 274/2012. (IX. 28.) Korm. rendelet,
4. a rendvédelmi szervek egységes moduláris alapú képzési rendszerének kialakításához szükséges intézkedésekről szóló 1282/2012. (XII. 15.) Korm. határozat,
5. a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Humán Szabályzata,
6. a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Kiképzési Szabályzata,
7. a Katasztrófavédelmi Versenysport Szabályzat